

Yoksulluğa, Baskıya ve İmparatorluğa Karşı Japonya'da Anarşizm

Furkan Çelik

16.07.2017

Anarşizmin ideolojik olarak ortaya çıkışı ve dünya çapında yayılışı şüphesiz ki kolonyal dönemde devletlerin farklı kıtalara, farklı coğrafyalara giderek yeni sömürgeler oluşturmasıyla ilintilidir. Anarşizmin ideolojik olarak biçimlenmesi “Batı”da gerçekleşse de anarşizm yayıldığı her coğrafyadaki yerel kültür ve toplum ilişkilerinde kendi yaşamsal karşılığını bulmuştur. Bu sebeple, “Batı” dışında örgütlenen ve gelenek haline gelen anarşist hareketleri incelememiz, bu ilişkiyi görmemiz açısından önemlidir.

Japonya’da anarşizm, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında gelişmeye başlamıştı. Bu topraklarda anarşist fikirleri ilk kez yaygınlaştıranlardan biri, Shūsui Kôtoku olmuştur. Kôtoku, siyasi politik hayatının başlamasıyla beraber, toplum sorunlarını ele alan bir gazete kurdu. Heimin Shinbun (Sıradan İnsanlar Gazetesi) 1903 yılında yayın hayatına başladı, kısa sürede savaş karşıtlarının toplandığı bir zemin haline geldi. Gazetenin yaygınlaşmasıyla beraber İmparator Meiji durumdan rahatsız olmaya başladı ve imparatorluğun direktifleriyle gazetenin editörleri tutuklandı, büroları basıldı, dağıtımı engellenmeye çalışıldı. Gazete 18 Ocak 1905’te son sayısını çıkartarak yayın hayatına veda etti. Ama Heimin Shinbun’un bu sonu aslında birçok gelişimin de başlangıcı olacaktı. Shūsui Kôtoku, 5 ay boyunca kaldığı hapishaneden çıktığında anarşist fikirleri daha da olgunlaşmış olacaktı.

Shūsui Kôtoku Amerika’da

Hapishanede Kropotkin’in kitaplarını okuyan Kôtoku, Meiji hükümetinin baskılarından uzaklaşmak için Amerika’ya giderek, burada teorik olarak kendisini geliştirdi. Kropotkinle mektuplaşan Kôtoku, Kropotkin’in yazılarını ve kitaplarını Japoncaya çevirmeye başladı. IWW (Dünya Endüstri İşçileri)’nin mücadelesinden etkilendi. Japonya’dan göç etmiş ve Amerika’da yaşayan anarşistlerle beraber, Japonca Kakumei (**Devrim**) isimli bir dergi ve Ansatsushugi (Terörizm) isimli bir broşür çıkarmaya başladı.

1906 yılında Japonya’ya geri dönen Kôtoku, anarşizmi örgütlemek için burada ilk olarak bir miting düzenledi. 28 Haziran 1906’da düzenlediği mitingde, ABD’de etkilendiği işçi mücadelesinden ve Kropotkin’in komünal düşüncelerinden, Marksist parti anlayışının otoriter ve devletçi oluşundan, dünya **devrim** hareketi geleneğinden bahsetti.

Doğrudan Eylem Ayrışması

1907 yılında Heimin Shinbun Gazetesi tekrar basılmaya başlandı. Ancak kısa sürede gazete içerisindeki sosyal demokratların oy hakkını savunan düşünceleri üzerine bir tartışma süreci başladı ve bu tartışmalar gazetenin yayımının durmasına sebep oldu. Yaşanan tartışmalar sonrasında sosyal demokratlar Heimin Shinbun’dan ayrılırken; doğrudan eylemi savunan anarşistler Osaka Heimin Shinbun’u basmaya devam ettiler.

İmparatorluğun “Özgür Köy”lerden Korkusu

Japonya köylerinde özellikle pirinç üretiminde halk arasında zaten var olan dayanışma ilişkileri, köylerin anarşist komünlere dönüşmesi için zemin hazırlıyordu. Kôtoku, Akaba gibi anarşistler de Kropotkin’in düşüncelerini köylerdeki söz konusu durumla harmanlama niyetindeydiler.

1910 yılında Akaba Hajime, halkın daha önceden yaşadığı gibi köy toplumuna geri dönüş için çağrıda bulunduğu, anarşist-komünizm yoluyla anarşist bir cennet yaratmaktan söz ettiği Nômin no Fukuin (Çiftçinin Kutsal Kitabı) adlı bir broşür yayınladı. Ancak broşürde İmparator’u eleştirmesi ve karşılıklı yardımlaşma düşüncesinden bahsetmesi sebebiyle, İmparatorluk tarafından arananlar listesine eklendi. Belli bir süre gizlenen Akaba, daha sonra yakalandı ve tutuklandı. Akaba, 1 Mart 1912’de Chiba Cezaevi’nde yaşamını yitirdi.

Şirket Sömürüsüne Karşı Doğrudan Eylemle Direnen İşçiler

Meiji İmparatorluğu’nun güçlenme hırsı ve işgalci politikasıyla savaflara girmesi, sanayi ihtiyacını doğurdu. Köy toplumu olan Japonya’da hızla bir sanayileşme süreci başladı. Bu durum, madenlerin ve fabrikaların artmasıyla, işçi sınıfı üzerinde sömürünün de artmasına neden oldu. Artan sömürüye karşı işçiler örgütlenerek, patronlara karşı doğrudan eylemler gerçekleştirmeye başladılar.

Şubat 1907’de Ashio bakır madeninde işçilerin greve gitmese de, şirket işçilerin taleplerini görmezden geldi. Şirket tarafından yok sayılan işçilerse “doğrudan **eylem**”e yönelerek, şirket patronunu küreklerle dövdü, madenin elektrik tesisatını çalışamaz hale getirdi ve şirket binasını ateşe verdi. İmparatorluk, işçilerin *direnişini* bastırabilmek için bölgeye askeri birlik gönderdi, ancak işçiler kolluk kuvvetleriyle silahlı çatışmaya girdi. Bu dönemle, farklı sektörlerde örgütlenen başkaca grevler de ateşli *direnişlere* dönüşmeye başladı.

Anarşistlere Yönelik Baskı Dönemi: Operasyon, Tutuklama ve İdam

1908 yılında, Shūsui Kōtoku’nun savunduğu gibi, ezilenler arasında doğrudan **eylem** anlayışı yayılmaya başladı ve işçi grevleri silahlı eylemlere dönüştü. 1910 yılında anarşistler, İmparatora yönelik bir eylem planlamaya başladı. 25 Mayıs 1910’da boş bir alanda yapılan bomba denemesi sonrasında dört anarşist tutuklandı. 1907 Ansatsushugi (Terörizm) broşüründeki yazıların eyleme geçtiğini düşünen polis, bir operasyon furyası başlattı. Yüzlerce kişi gözaltına alındı. 24 kişi İmparatora suikast hazırlamak suçuyla idama mahkûm edildi; bunlardan 12’sinin cezası ömür boyu hapse çevrildi, fakat Kōtoku ve on bir yoldaşı 24 Ocak 1911’de asılarak idam edildi.

İdamlarla da yetinmeyen Japonya İmparatorluğu, anarşistlere yönelik baskılarını ve yasaklamalarını sürdürdü. Anarşistlere yönelik bu saldırı dönemine “Kış Dönemi” adı verildi. Birçok anarşist tutuklandı; operasyonlardan kurtulabilen anarşistlerin bir kısmıysa dağlarda gizlendi. Birinci Dünya savaşı öncesinde güçlenen Japonya devleti İtilaf Devletleri safında savaşta yerini alacaktı. Japonya’da bir dönem kapanmıştı. Ama devletin tüm baskı politikalarına karşı anarşistler küllerinden doğarak yeniden bir sayfa açacaklardı.

Noe Itō, 1911’de Seitō (Mavi Çoraplılar) topluluğuna katılarak, anarşist kadın yoldaşıyla beraber Seitō adlı bir kadın özgürlük mücadelesini anlatan dergi çıkardılar.

Katledilen Anarşistlerin Ardından Mücadele Büyümeye Devam Etti

Kōtoku ve on bir arkadaşının idamı sırasında hapishanede olan Sakae Ōsugi, 1911 yılında hapishaneden çıktı. Eşi Noe Itō ile beraber Emma Goldman’dan ve Kropotkin’den çeviriler yaparak, Japonya anarşist külliyatına katkıda bulundu. Ōsugi, Kōtoku’nun anti militarist kampanya yürüttüğü sırada “Sıradan İnsanlar” gazetesine katılmıştı. Bu dönemde Ōsugi, askeri kökenli bir aileden geldiği için kendisine “katilin oğlu” diyordu. Ōsugi, anti militarist fikrinin yanı sıra, Fransa’daki CGT’yi örnek alarak anarko-sendikalist bir örgütlenme çalışmasının yararlı olacağını düşünüyordu. 1912 yılında teorik bir yayın olan Kindai Shiso (Çağdaş Düşünce) dergisini çıkartmaya ve anarko-sendikalizmi tartıştırmaya başladı. Ōsugi, derginin yanında yakın arkadaşı anarko-sendikalist Arahata Kanson ile beraber “Sendikalizmi Araştırma Grubu” oluşturdu. Bu grup, 1913-1916 yılları arasında anarko-sendikalist bir anlayışla işçi örgütlenmesi yürüttü.

1917’de Rus Devrimi gerçekleştiği sırada, Japonya’da endüstri hızlı geliyordu. İşçi sendikaları ve örgütleri yasal olarak illegal olsa da, gizli örgütlenmeler ile işçiler arasında giderek yayılmaya başlamıştı.

1918 Pirinç İsyanı

Halk, pirinç fiyatındaki yüksek artış nedeniyle köylerde ve şehirlerde en önemli besin maddesini bulamamaya başladı. Bunun en büyük nedeni, Birinci Dünya Savaşı’nda İtilaf Devletleri’ne dahil olan Japonya’nın deniz aşırı bölgelerdeki askerlerine ve müttefiklerine pirinç göndermesi oldu.

İlk tepki, 23 Temmuz 1918’de Toyama’nın Uozu şehrindeki küçük balıkçı kasabasında gerçekleşti. Köylülerin pirinç talepleri dikkate alınmayınca, **isyan** hareketi hızla yayılmaya başladı. Fabrikalarda grevler örgütleniyor; devletin **isyan** hareketini bastırmak için şiddete başvurusuyla karakollar bombalanıyor; kolluk kuvvetleriyle silahlı çatışmalar yaşanıyor. 1918 yılında 70.000’den fazla işçinin katıldığı 417 grev ve direniş örgütlendi. Japonya genelinde tüm fabrikalarda toplam bir buçuk milyon işçinin çalıştığı düşünüldüğünde, bu işçi hareketi kapitalist çarkın dengesini bozmaya yetmişti.

Pirinç isyanında yaklaşık 25.000 kişi gözaltına alındı, bunlardan 8200'ü tutuklandı. Birçok işçi ve köylü ölüm cezasına çarptırıldı. İmparatorluk isyanı bastırmak için çalışırken başbakan Terauchi ve kabinesi, 29 Eylül 1918'de istifa etmek zorunda kaldı.

İşçiler Örgütleniyor

Pirinç yokluğunda bir araya gelen işçiler, tüm sorunları için örgütlenmeye başlamıştı. 1912 yılında 15 üyeye kurulan Yuaikai (Dayanışma Topluluğu), 1918'de üye sayısını 30.000'e çıkartmıştı. Örgütün ismi 1921'de Japon Emek Konfederasyonu olarak değiştirildi. Sendikanın yönetiminde reformist eğilimli sendikacılar bulunsa da sendikayı tabandan hareket ettiren, anarko-sendikalist işçilerdi. İşçiler arasında anarko-sendikalist düşünceler yayan Kindai Shiso (Çağdaş Düşünce) dergisinin teorik olarak savunduklarını pratiğe geçirmek için 1919 yılında Rodo Undo (Emek Hareketi) adlı anarşist bir işçi örgütü kuruldu. Örgüt, aynı adla bir de yayın çıkarıyordu.

1917 Rus Devrimi tüm dünyada olduğu gibi Japonya'da da büyük bir heyecanla karşılandı. Ama Ōsugi, Bolşeviklerin iktidarı alarak Rus Devrimi'ni nasıl paramparça ettiğini çok geçmeden anladı. İlk önce Kronştad'ta Kızıl Ordu'nun anarşistleri katletmesini öğrenmiş; sonrasında Emma Goldman ve Alexander Berkman'ın Bolşevik Parti'yi eleştiren makalelerini çevirerek, Bolşeviklerin Rusya'da neler yaptığını Japonya işçi ve köylülerine aktarmıştı.

İşçi örgütlenmelerinin nasıl olacağı noktasında anarşistler, komünistler ve reformistler arasında ideolojik bir mücadele başladı. Komünistlerin Rusya'da yaptıkları üzerine otoriter örgütlenmeleri ve reformistlerin kapitalizmle uzlaşmacı politikaları, anarşistleri kendi ilkelerine dayalı bir işçi örgütü kurmaya itti. Anarşistler de "Özgürlükçü Sendikalar Federasyonu" (Zenkoku Rôdô Kumiai Jiyû Rengôkai)nu kurdular. Böylece 1925 yılından itibaren anarşistler, komünistler ve reformistler, kendi kurdukları sendikalarda konumlandılar.

İktidarın İkinci Darbesi

1923 Eylül ayında, Japonya anarşist hareketine, Kôtoku'ların idamında olduğu gibi, şiddetli bir devlet saldırısı gerçekleşti. 1 Eylül 1923'te Doğu Japonya'da (Kantô bölgesi) büyük bir deprem meydana geldi. Deprem sonucu yaklaşık 90.000 kişi yaşamını yitirdi. Deprem ardından engellenemeyen birçok yangın, evlerin kül olmasına neden oluyordu. Devlet yangınların, devrimcilerin kundaklamaları sonucu çıktığı söylentisini yaydı. Söylenti çığ gibi büyüdü ve yüzlerce Koreli sokaklarda linç edildi. Kargaşa sırasında polis ekipleri Sakae Ōsugi ile eşi Noe Itô ve 6 yaşındaki yeğenini gözaltına aldı. İşkence yaparak vücutları kurşunlanan anarşistlerin ve 6 yaşındaki yeğenlerinin bedenleri, 4 gün sonra bir kuyuda bulundu. Anarşist bir ailenin katledilerek bedenlerinin kuyulara atılması, anarşist hareket içerisinde doğrudan eylem tarzını tekrar gündeme getirdi.

Ōsugi'nin katledilmesi sonrasında işçi sendikaları içerisinde "Giyotin Derneği" adlı gizli bir örgüt ortaya çıktı. Ōsugi'yu katleden General Fukuda'ya karşı silahlı eylem gerçekleştirildi; Fukuda vurulmasına rağmen ölmedi. Giyotin Derneği sonrasında General Fukuda'nın evini havaya uçurdu.

Ōsugi yaşamını yitirse de ardında büyük bir anarko-sendikalizm mirası bırakmıştı. Aynı dönemde parlamentoyu savunan reformistlerle anarşistler arasında politik bir mücadelede sürüyordu. Japonya anarşist hareketi 1925'te genel oy yasası tartışmaları döneminde, işçilerin parlamenter sisteme katılımına karşı çıkan Kara Gençlik Birliği(Kokuren)'ni kurdular.

1945'ten Günümüze

1945 yılında, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, anarşist hareket eski örgütlülüğüne kavuşamadı. Japon devletinin Pearl Harbor'a saldırması sonrasında, ABD'nin Hiroşima ve Nagasaki kentlerine atom bombası atması sonucu devletlerarası olan bu savaşta asıl kaybedenin ezilen halklar olduğu bir kez daha açığa çıktı.

Tüm bu olanlara karşı anarşistler eskisi kadar olmasa da örgütlenmeye devam etti. Savaştan hemen sonra Mayıs 1946'da, 200'e yakın üyeye "Nihon Anakisuto Renmei" adlı Japon Anarşist Federasyonu kuruldu. Federasyon içerisindeki "saf anarşizm", anarko sendikalizm tartışmaları sonucu federasyon ikiye bölündü. Saf anarşizmi savunan grup Japonya Anarşist Kulübü'nü kurdu; anarko-sendikalist grup ise "Anarşist Federasyon"u. 1955'te Anarşist Federasyon ismini Japonya Anarşist Federasyonu olarak değiştirecek Kuro Hata (kara bayrak) adlı yayını çıkarmaya başladı. 1968'e kadar örgütlenmeye devam eden Federasyon, bu tarihten sonra dağıldı. Daha sonrasında federasyon içerisinde bir grup 1980'e kadar Museifushugi Undo (Anarşist Hareket) isimli bir yayın çıkardı. 1970'lerde Tokya'da başlayan sendikal hareketlilik 1983'te Rodosha Rentai Undo (İşçi Dayanışma Hareketi) olarak kurulan anarko-sendikalist bir örgütlenmeye dönüştü.

Japonya'da anarşist hareket, İmparatorluğun baskı ve katliamlarına, her iki dünya savaşına ve sürekli olan tehdide karşı, yıllar boyunca örgütlendi. Anarşistler, binlerce işçinin ve köylünün örgütlendiği sendikalar, birlikler, örgütler kurdular; sayısız yayın çıkardılar. İmparatorluk anarşistleri yok ettiğini zannetse de, Japonya'da bir gelenek yaratan anarşizm her defasında küllerinden yeniden doğdu. Öyle ki bu topraklarda örgütlenen mücadeleyle anarşizm kavgasına başlayanlar, sadece kendi topraklarında değil, 1936'da İberya Yarımadası'nda faşist Franco'ya karşı mücadeleye katıldılar, enternasyonal bir dayanışma örneği göstermişlerdir.

(Anarşist kadın hareketi içerisindeki önemli isimlerden olan, baskı ve zulme karşı İmparator Meiji'ye suikast planında yer alan, Japonya'da politik tutuklu statüsü ile idam edilen ilk kadın olan anarşist Kanno Sugako ve onun Japonya'daki anarşist mücadele tarihine etkisi hakkında bilgiye, gazetemizin 32. sayısında yayınlanan "Tarihteki Anarşist Kadınlar (2)" başlıklı yazıdan ulaşabilirsiniz.)

Meiji hükümeti döneminde Japonya 1894-1895 yıllarında Çin'i ve 1905 yılında Rusya'yı yenilgiye uğrattı. 1910 yılında Kore'yi işgal ederek kendi topraklarına kattı. Savaş alanındaki gücü nedeniyle 1. Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri arasında savaşa katıldı.

Anarşist Kütüphane

Furkan Çelik
Yoksulluğa, Baskıya ve İmparatorluğa Karşı Japonya'da Anarşizm
16.07.2017

Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 35. sayısında yayımlanmıştır.

tr.anarchistlibraries.net